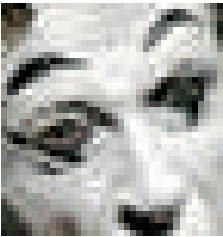

Mozart vereerd met gamelanmuziek
Kunst 10

Marcel Marceau overleden
Kunst 11

Voorkant

Anne Hermans (niet haar echte naam): 'Dat wil ik met mijn boek laten zien: dat artsen mensen zijn.' Foto Guus Dubbelman / de Volkskrant

Anne Hermans verwerkte haar lotgevallen als arts in opleiding in een column en in een roman, waarvan nu een tv-serie is gemaakt. 'Ik weet nog dat ik dacht, oh shit ik ben de arts geworden die ik nooit wilde zijn.'

Door Maud Effting

Anne Hermans (29) schreef een column in *NRC Handelsblad* over haar opleiding tot arts. Ze beschreef de botheid van chirurgen, het ellebogenwerk en de hiërarchie in de medische wereld op basis van haar eigen ervaringen als co-assistent. Inmiddels is ze tropenarts. Op basis van haar columns schreef ze begin dit jaar een roman, *De co-assistent*, en vandaag begint er bij Net 5 een dramaserie, gebaseerd op haar verhaal. Anne Hermans is een pseudoniem, want de echte dokter Hermans wil niet ontdekt worden.

En? Wel eens betrap?
'Nee, maar toen ik twee jaar geleden bij chirurgie werkte, hing mijn column ineens aan de muur. De chirurg zei: hebben jullie dit allemaal gelezen? Ik dacht: shit, nu ben ik gesnapt. Want die column ging over hen. Ik verstopte me achter mijn papieren en verwachtte dat ze heel boos zouden worden. Maar de chirurg zei: dit is zó grappig, blijkaar gaat het overal net zoals hier. De teksten in de column waren letterlijke citaten, maar hij had ze niet herkend.'

Wat had je geschreven?
'Het ging over een patiëntenbespreking. Er lag een patiënte met darmkanker die veel complicaties had: ze lag met een open buik op de afdeling. Tijdens de bespreking zei een chirurg dat ze uit haar 'hum' was, en dat ze zat te 'zeiken' dat ze dood wilde. Waarop de andere chirurg zei: wat een onzin, dat mens was gisteren nog een boterhammetje aan het eten, die wil helemaal niet dood. Waarop de volgende zei: nou, dan sturen we toch een psychiater op haar af. Dat vond ik een schoolvoorbeeld van de lompe manier waarop er soms door artsen over patiënten wordt gepraat.'

Dat gebeurt wel vaker zo?
'Ja, als er op een afdeling twintig patiënten met darmkanker liggen, kun je niet elke ochtend met elkaar gaan zitten huilen. Dat is ook logisch. Soms zegt iemand tijdens de lunch: ik heb nu een leuke patiënt. Dat betekent dan niet dat die patiënt leuk is, maar dat hij een heel zeldzame afwijking heeft.'

Praat je er zelf ook zo over?
'Ja, ik denk dat elke arts dat doet. We hadden op een gegeven moment een vrouw met borderline die zichzelf continu opensneed

met pinpassen en cd's. Ik moest elke keer midden in de nacht mijn bed uit om die vrouw dicht te naaien. Kon ik wéér een pinpas uit die wond halen. Daar werden toen veel grappen over gemaakt. Dan zeiden we: de pinautomaat ligt weer op kamer 4.
'Het komt ook: je blijft tot acht uur 's avonds om met familie te praten, zorg te geven. En dan heb je het idee: omdat ik dat allemaal doe, kan ik het me ook permitteren om achter de schermen grappen te maken. Al is dat misschien een rare redenering. Net zoals we als tropenartsen vinden dat we dingen mogen zeggen over nekers; we zijn immers tropenarts en betrokken. Dat wil ik met mijn boek laten zien: dat artsen mensen zijn.'

Dat is juist het enge.
'Ik denk dat mensen een onrealistisch beeld hebben van de medische wereld. Ze gaan er onbewust vanuit dat artsen altijd alert zijn en optimaal functioneren. Dat ze nooit brak zijn of privésiores hebben.
'Het verbaast me dat ook goed opgeleide mensen dat denken. Sommige lezers waren geschokt door wat ik schreef. Ik wilde gewoon een realistischer beeld schetsen. Maar ik heb geen medische fouten beschreven.'

Die worden toch gemaakt? Dat is toch ook realistisch?
'Maar je lost geen probleem in het ziekenhuis op met een column. Ik ben geen gefrustreerde arts, al willen de media me graag in dat hokje proppen. Als er een medische fout wordt gemaakt, moet je dat bespreken. Dan moet je geen column onder pseudoniem gaan schrijven.'

Zeg het nou maar: wat is je echte naam?
'Die wil ik niet in de krant.'

Maar je gaat toch gewoon op de foto?
'Klopt, ik heb geen zin meer om het heel spastisch geheim te houden. Daarom is het een compromis: wel op de foto, geen echte naam. Ik heb een opvallende achternaam en ik wil niet dat patiënten me in de spreekkamer als schrijfster zien. Dat vind ik misplaatst.'

Je beschrijft in je boek hoe je wordt geraakt door patiënten als je na vier jaar studeren ineens in het ziekenhuis komt.

Tv-serie

Vandaag begint op Net 5 *De co-assistent*, een tv-serie gebaseerd op het gelijknamige boek van Anne Hermans over haar ervaringen in de medische wereld. Het scenario van de tv-serie werd geschreven door Ronald Giphart en Jeroen van Baaren. Hermans zelf moest 'wennen' toen ze de eerste aflevering zag. 'In het begin ligt de nadruk heel erg op comedy. De hoofdpersoon was nog naïever en onhandiger dan in mijn boek. Dus in eerste instantie dacht ik: pfff, waar gaat dit heen? Maar halverwege groeit ze ineens in haar rol en durft ze dingen te zeggen. En dat vond ik heel mooi. Het is goeie tv.'

Welke patiënt maakte het mees- te indruk?

'In mijn co-schappen had ik een uitzonderlijk klein jongetje van 5, Babati, die aan sikkelcelanemie leed. Dat was in principe een aflopende zaak. Hij had pijnnaevallen in zijn benen en armen. Het was een intens lief jongetje dat ondanks die pijn toch nog op één been door de kamer hinkte om te laten zien dat hij nog kon lopen. Hij kwam uit Tanzania, en probeerde steeds Nederlands te praten om ons tevreden te stellen.

'Door de specialisten werd vooral over hem gepraat als een interessante 'case'. Dat contrast vond ik verschrikkelijk. Bovendien lagen er op die afdeling allemaal kinderen met diarree of astma die allang weer om hun Playstation aan het schreeuwen waren. Dat vond ik ineens zo onrechtvaardig, dat ik wel driehonderd van die astmakinderen had willen inruilen om Babati te redden. Daar was ik wel emotioneel over.'

Gebeurt dat vaak?

'Nee, ik ben niet zo'n huiler. Maar ik ben het afgelopen jaar wel geschrokken. Ik moest een bevalling doen van een kindje dat na negen maanden was overleden in de baarmoeder, maar ik was voornamelijk praktisch aan het denken. Ik deed mijn handschoenen uit om de moeder te laten zien dat ik niet vies was van haar kind, lette op dat de co-assistent niet flauwviel en zorgde dat ik de tijd nam. Maar ik was er nauwelijks emotioneel over.

'Toen mijn moeder het later hoorde, was ze er kapot van. Ze begon erover hoe erg het voor die vrouw moest zijn, en ik weet nog dat ik dacht: oh shit, ik ben de arts geworden die ik nooit wilde zijn. Met Babati was ik nog een gevoelsmens en nu ben ik veranderd in een ongevoelige idioot. Achteraf zei een collega dat het ook goed was: zij hebben verdriet en ik moet daar ruimte voor geven. Maar ik vond het wel gek dat ik zo was veranderd.'

Je boek gaat ook over de geneeskundeopleiding. Heerste er bij jullie een zesjesmentaliteit?

'Nou, in het begin was het prima om een zesje te halen. Ik was vier jaar lang nooit op college. Ik leerde eens in de maand voor het tentamen en vergat daarna alles. Zo was iedereen een beetje. Maar zodra ik co-schappen ging doen, veranderde dat radicaal, omdat ik toen patiënten kreeg. De eerste dag dat ik

het ziekenhuis inliep, dacht ik: dit is waar ik hoor. Wat heb ik al die vier jaar gedaan? Daar heb ik best spijt van gehad. Daarna heb ik alleen maar in de boeken gezeten.'

Het gekke is dat iedereen die de eerste vier jaar geneeskunde haalt, het ook tot arts kan schoppen.

'Ja, dat zou moeten veranderen. In elk jaar geneeskunde kun je zo vijf mensen aanwijzen waarvan je denkt: die moeten geen arts worden. De rotte appels. Ze komen er toch doorheen, omdat iedereen hen een zesje geeft. Bij de VU zijn ze bezig een bindend studieadvies in te voeren. Ik hoop dat dat lukt.'

Heb jij wel eens een medische fout gemaakt?

'Ik moest een keer antibiotica uitschrijven voor een kindje met hersenvliesontsteking. Terwijl ik aan het rennen was naar een volgende afspraak, krabbelde ik dat even zo op. Toen ik 's middags terug kwam, bleek dat de dosis niet goed was. Gelukkig was een verpleegkundige er al achter gekomen. Anders had dat kindje schade opgelopen. Daar was ik toen echt kapot van.'

In Zembla werd de hiërarchie in het ziekenhuis aan de kaak gesteld. Co-assistenten zouden de specialisten 's nachts nauwelijks uit hun bed durven bellen als ze denken dat er iets mis is. Durfde jij dat wel?

'Ik ben best assertief. Maar ik ken ook mensen die na drie keer voor niks bellen, de vierde keer niet meer durfden. Die wilden geen risico lopen hun opleidingsplek te verliezen. Als dat zo is, ben je gewoon geen goede arts. De sfeer voor co-assistenten kan veiliger, maar ik vind dat *Zembla* er te negatief en ongenueanceerd over heeft bericht. Ik heb nog nooit een baas gehad die niet kwam.'

Ging je vaak in tegen de specialisten?

'Honderden keren. Maar dat durfde ik pas toen ik als arts-assistent een positie had verworven. Ik heb gemerkt dat specialisten niet zitten te wachten op een schaapje dat achter hen aan hobbelt. Dat vinden ze alleen maar saai. Als je hard werkt, kun je best een grote mond hebben.'

De co-assistent. Net 5, vanavond, 21.30 uur.
Anne Hermans: De co-assistent Podium; 288 pagina's; €16,50
ISBN 978 90 5759 2881

Martin Bril Urinoir

'Toe maar kerel', zegt de vader tegen het jongetje dat hij omhoog houdt bij een urinoir in het herentoilet van een benzinestation: verweerde spiegels, volle prullenbak, een natte vloer. Het is zondagmiddag en de mensen zijn massaal op pad. Je hoort de snelweg razen.

'Ik moet niet', piept het jongetje.

'Daarnet moest je anders nog wel, kom op', zegt vader ongeduldig. Hij verplaatst zijn handen iets, zodat hij het kind beter vast kan houden; hij heeft hem nu onder de oksels beet. Zowel vader als zoon is blond.

'Ik plas pap, kijk', zegt het jongetje.

Pap kijkt, en verdomd. 'Goed zo kerel, keurig!'

Het jongetje mag dan klein zijn, hij plast lang. Het kan ook zijn dat het de eerste keer is dat hij in een echte pisbak mag plassen en er het maximum uit wil slepen. 'Kijk pap', zegt hij, 'in het gaatje.'

'Heel goed, vent', zegt pap.

'En nu de rand', gaat het jongetje verder. Hij heeft de smaak te pakken. Dat is duidelijk.

'Niet eroverheen hè...'

'Nee, niet eroverheen', zegt het jongetje. Hij is niet alleen trots op zijn plasprestatie, maar ook op het verbond met zijn vader. Mannen onder elkaar - hij voelt voor het eerst hoe het is.

'Ben je al klaar?'

'Bijna pap. Moet jij ook?'

'Nee', zegt pap.

'Ooh.'

'En denk erom', zegt vader streng, terwijl hij streng naar beneden kijkt, 'niet je piemel nat terugstoppen. Je moet er een beetje aan wiebelen als je klaar bent. Ben je klaar?'

'Ja.'

'Wiebel dan. Met je hand.'

Het jongetje doet wat hem wordt gezegd.

'Goed zo kerel', zegt vader, 'en nu gaan we doortrekken.'

Hij tiilt het jongetje nog iets hoger en houdt hem scheef naar voren, zodat hij bij de knop boven het urinoir kan.

'Druk er maar op', moedigt hij aan.

Het jongetje drukt.

Maar er gebeurt niets.

'Met twee handen dan, kom op, je kunt het kerel', zegt vader, en dan, inderdaad, lukt het. Het water stroomt. Ze kijken er nog even samen naar en dan zet vader de jongen op de grond. 'Je gulp', zegt hij, 'nooit je gulp vergeten.' Het jongetje begint aan de rits van zijn korte broek te trekken, maar het gaat niet. Vader hurkt bij hem neer en helpt hem. Op dat moment, zo dicht bij de grond, zijn ze allebei even groot, en inwisselbaar.

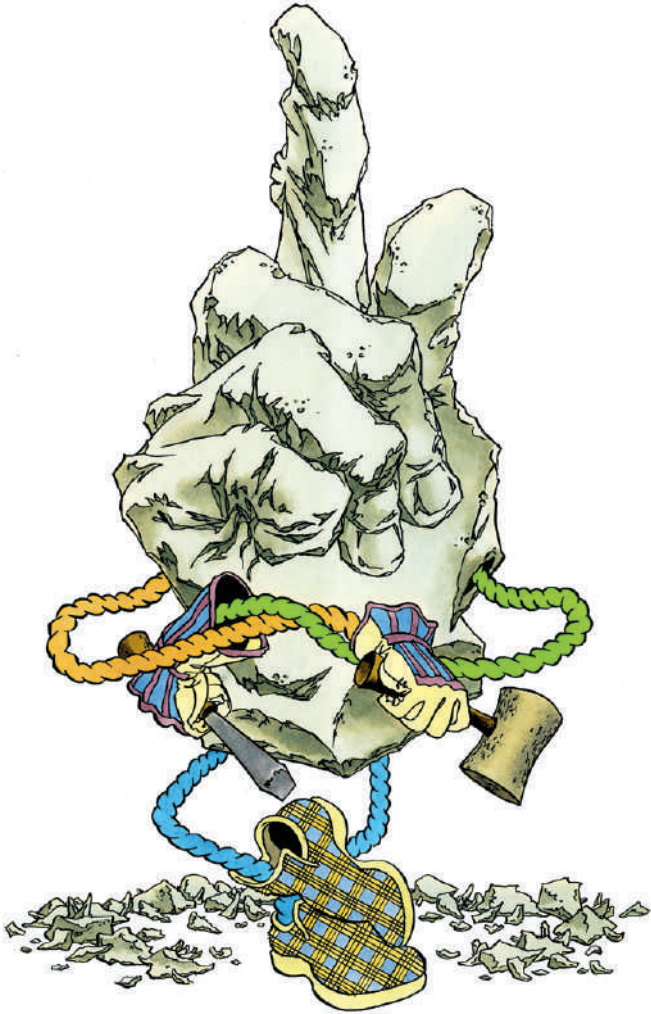
'Gaat Ajax winnen pap?'

Pap veert overeind. 'Natuurlijk joh, wat denk jij? Natuurlijk! Kom, dan gaan we naar mama.'

'Naar mama', echoot het jongetje.

Papa reikt hem de hand en langzaam verlaten ze de volwassen, stinkende wereld van het toilet langs de snelweg. Als vader de deur naar buiten opent, kijkt het jongetje nog een keer achterom. Alsof hij wil onthouden hoe het hier was. Alsof er iets groots en meeslepends is gebeurd. Dan trek zijn vader hem over de drempel de zonnige buitenwereld in en valt de deur dicht.

Vrijplaats Theo van den Boogaard

De Betweter

In Vrijplaats een reeks kenschetsen van 'serial tekenaar' Theo van den Boogaard, onder meer bekend van *Sjef van Oekel* en *Witje en Gert*.